

---

contact : Jaak Palmans, jaak.palmans@vsko.be, 02 507 06 42

Toezicht op leerlingen tijdens zwemlessen

1 Inleiding

De bouw en de exploitatie van zwembaden zijn onderworpen aan een aantal wettelijke voorschriften:

- Vlare I legt onder meer de criteria vast voor de aanvraag van een milieuvergunning voor een zwembad¹⁾.
- Vlare II legt een aantal bepalingen vast in verband met de bouw en de exploitatie van zwembaden²⁾.

In deze mededeling gaan we niet in op het verkrijgen van een milieuvergunning voor een zwembad, op de architectonische normen voor de bouw of op de algemene exploitatievoorwaarden.

We beperken ons in deze mededeling tot de regelgeving van het Vlaams gewest inzake het toezicht op de leerlingen tijdens de zwemlessen, ongeacht of de school deze inricht in het eigen zwembad of in een zwembad van een externe exploitant. De oorspronkelijke regelgeving dateert van 1999. Met ingang van 1 maart 2009 is deze in belangrijke mate gewijzigd.

Voor de letterlijke weergave van de regelgeving verwijzen we naar de overzichtelijke website *Navigator Wetgeving Leefmilieu, Natuur en Energie* van de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO)³⁾.

Voor pedagogische en organisatorische aspecten in verband met het zwemonderwijs in het basisonderwijs verwijzen we naar Bijlage 1 bij het Vademecum Bewegingsopvoeding⁴⁾ van het VVKBaO.

Voor de organisatie van het overleg en de samenwerking tussen scholen en zwembaden met het oog op kwaliteitsvol zwemonderricht verwijzen we naar het *Protocol schoolzwemmen*⁵⁾.

---

¹⁾ Vlare I – Besluit van de Vlaamse regering van 6 februari 1991 houdende vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning, Bijlage 1, Rubriek 32.8 – Baden en waterrecreatie.
Zie <https://nnavigator.emis.vito.be/> > Vlare I > Bijlage 1 Lijst van als hinderlijk beschouwde inrichtingen > Rubriek 32 Ontspanningsinrichtingen en schietstanden.

²⁾ Vlare II – Besluit van de Vlaamse regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne, Afdeling 5.32.9 – Zwembaden.
Zie <https://nnavigator.emis.vito.be/> > Vlare II > Deel 5. Sectorale milieuvoorwaarden voor ingedeelde inrichtingen > Hoofdstuk 5.32. Ontspanningsinrichtingen en schietstanden > Afdeling 5.32.9. Zwembaden.

³⁾ <https://nnavigator.emis.vito.be/>

⁴⁾ Vademecum Bewegingsopvoeding, VVKBaO, Bijlage 1 Zwemonderwijs – Vaak gestelde vragen (april 2012).
http://www.vvkbao.be/sites/www.vvkbao.be/files/page/files/bijlage_1_zwemmen_-_vaakgestelde_vragen_in_lay-out_versie_2013_0.pdf.

⁵⁾ <http://www.isbvzw.be/nl/press/2012/vernieuwd-protocol-schoolzwemmen.html>

2 Enkele definities

In deze mededeling beperken we ons voorts tot het zwemmen in *circulatiebaden*, dit zijn zwembaden waarvan het water in een cyclusduur van twee tot vier uur volledig behandeld wordt. We maken daarbij een onderscheid tussen *overdekte circulatiebaden* en *niet-overdekte circulatiebaden*.

Open zwemgelegenheden en watersportzones in vijvers, meren en niet-openbare waterlopen laten we dus volledig buiten beschouwing.

Baders zijn alle personen die zich op een gegeven ogenblik in het water bevinden. *Bezoekers* zijn alle personen die zich in de zwemhal bevinden – zowel in het water als op de kaden. Indien zich bijvoorbeeld 35 personen in het water bevinden en 15 personen op de kaden, dan tellen we 35 baders en 50 bezoekers.

Een *redder* is een persoon die die in het bezit is van het Hoger Reddersbrevet van het BLOSO of van een ander gelijkwaardig getuigschrift goedgekeurd door het BLOSO.

Een *toezichthoudend persoon* is in deze context een persoon die toezicht houdt op de baders, die alert is voor noodsituaties (niet alleen door het observeren van de baders, maar ook door het permanent observeren van de bodem van het zwembad) en die de redder onmiddellijk verwittigt indien hij een noodsituatie waarneemt. Een toezichthoudend persoon vervult dus hoofdzakelijk een signaalfunctie. Vermits hij in principe niet hoeft in te grijpen, zijn er geen bijzondere voorwaarden aan zijn functie verbonden⁶⁾. Hij hoeft dus niet over een of ander brevet te beschikken. Uiteraard vormt het een meerwaarde indien de toezichthoudende persoon wél over een brevet beschikt, bijvoorbeeld een basisreddersbrevet of een EHBO-brevet.

3 Het toezicht in overdekte en niet-overdekte circulatiebaden

3.1 Maximum aantal baders ⁷⁾

In zwembaden met een maximumdiepte groter dan 50 cm is het aantal baders beperkt tot 1 bader per 3 m² wateroppervlakte. Bijvoorbeeld in een zwembad met een oppervlakte van 200 m² mogen hoogstens 66 baders tegelijkertijd aanwezig zijn.

In baden met een maximumdiepte van 50 cm is één bader per 2 m² wateroppervlakte toegelaten. Bijvoorbeeld in een bad met een oppervlakte van 100 m² mogen hoogstens 50 baders tegelijkertijd aanwezig zijn.

3.2 Maximum aantal bezoekers ⁸⁾

In een overdekt circulatiebad mag het totaal aantal bezoekers niet groter zijn dan het maximum aantal baders plus één persoon per 2,4 m² kade-oppervlakte. Bijvoorbeeld in een zwemhal van 384 m² met een wateroppervlak van 240 m² en een maximumdiepte groter dan 50 cm mogen zich hoogstens 140 bezoekers bevinden (80 baders plus 60 personen op de kade).

Voor een niet-overdekt circulatiebad geldt geen maximum wat het aantal bezoekers betreft.

---

⁶⁾ Om misverstanden te voorkomen, voegen we hier aan toe dat Vlarem II in een afwijking voorziet (met name art. 5.32.9.1.5) waarin wél voorwaarden worden omschreven waaraan de toezichthoudende persoon moet voldoen. Deze afwijking geldt echter uitsluitend voor het toezicht in baden met een maximale diepte tussen 0,50 m en 1,40 m die **niet** als instructiebad gebruikt worden. Voor zwemlessen ingericht door scholen is deze afwijking dus niet van toepassing.

⁷⁾ Vlarem II, art. 5.32.9.2.2, § 3, 2°. Vlarem II, art. 5.32.9.3.2, § 3, 2°.

⁸⁾ Vlarem II, art. 5.32.9.2.2, § 3, 2°.

3.3 Minimum aantal toezichthoudende personen

3.3.1 In functie van het aantal baders ⁹⁾

In zwembaden met een maximumdiepte groter dan 50 cm wordt het aantal toezichthoudende personen bepaald door het *aantal baders* volgens het onderstaand schema.

Aantal baders	Aantal toezichthoudende personen
1 – 49	1 redder
50 – 99	2 personen, waarvan minstens 1 redder
100 – 149	3 personen, waarvan minstens 2 redders
150 – 299	4 personen, waarvan minstens 2 redders
300 – 450	5 personen, waarvan minstens 3 redders

Zo moeten er bijvoorbeeld voor 80 baders 1 redder en 1 toezichthoudende persoon aanwezig zijn, voor 120 baders moeten er 2 redders en 1 toezichthoudende persoon zijn.

In baden met een maximumdiepte van 50 cm of minder moet 1 toezichthoudende persoon aanwezig zijn, ongeacht het aantal baders. Deze persoon hoeft niet over een brevet te beschikken, maar moet in staat zijn om bij een noodgeval door het water naar het slachtoffer te waden.

3.3.2 In functie van de wateroppervlakte ¹⁰⁾

Onder bepaalde voorwaarden kan men van de voorgaande bepalingen afwijken en het aantal toezichthoudende personen berekenen in functie van de *wateroppervlakte* in plaats van het aantal baders. Deze werkwijze heeft het voordeel dat het aantal toezichthoudende personen vastligt en niet afhangt van het wisselend aantal baders.

Voorwaarden	Aantal toezichthoudende personen
Wateroppervlakte < 200 m ²	1 redder
Wateroppervlakte ≥ 200 m ² <i>en</i> het bad ligt volledig binnen het gezichtsveld van één persoon	2 personen, waarvan minstens 1 redder
Wateroppervlakte ≥ 200 m ² <i>en</i> het bad ligt niet volledig binnen het gezichtsveld van één persoon	3 personen, waarvan minstens 2 redders

Deze werkwijze kan enkel toegepast worden indien aan de volgende voorwaarden voldaan is:

- De werkwijze is in overeenstemming met de exploitatievoorwaarden van de milieuvergunning.
- De exploitant van het zwembad beschikt over een *toezichtsplan* ter verzekering van de veiligheid van de baders en leeft dit toezichtsplan na. Het toezichtsplan ligt ter inzage van de bevoegde ambtenaar. Informatie over de opmaak van een toezichtsplan vindt u in het boek *Beheer en exploitatie van zwembaden*¹¹⁾.

⁹⁾ Vlarem II, art. 5.32.9.2.2, § 3, 3°. Vlarem II, art. 5.32.9.3.2, § 3, 3°.

¹⁰⁾ Vlarem II, art. 5.32.9.2.2, § 3ter. Vlarem II, art. 5.32.9.3.2, § 3ter.

¹¹⁾ Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid, Beheer en exploitatie van zwembaden, 2011. Zie <http://www.spinonline.be/nl/webshop-products/22/beheer-en-exploitatie-van-zwembaden-praktijkboek.html>.

4 Mag een leraar als redder of als toezichthoudende persoon optreden?

Onder bepaalde voorwaarden kan een leraar als redder of als toezichthoudende persoon optreden voor de eigen leerlingen. Indien andere baders in het zwembad aanwezig zijn, dienen voor deze groep de hogervermelde criteria in verband met het aantal redders en/of toezichthoudende personen *afzonderlijk* toegepast te worden.

4.1 In overdekte circulatiebaden ¹²⁾

Een leerkracht kan een lesgeefactiviteit combineren met de functie van *toezichthoudende persoon* onder de volgende voorwaarden:

- de leerkracht bevindt zich constant op de kade en kan alle baders die tot zijn groep behoren rechtstreeks gade slaan;
- het aantal baders onder zijn toezicht bedraagt maximum 35.

Een leerkracht kan een lesgeefactiviteit combineren met de functie van *redder* onder de volgende voorwaarden:

- de leerkracht bevindt zich constant op de kade en kan alle baders die tot zijn groep behoren rechtstreeks gade slaan;
- het aantal baders onder zijn toezicht bedraagt maximum 35;
- de leerkracht is in het bezit van het Hoger Reddersbrevet van BLOSO of van een ander gelijkwaardig getuigschrift goedgekeurd door BLOSO.

Veronderstel dat in een zwembad met een maximumdiepte van meer dan 50 cm een groep van 28 leerlingen aanwezig is naast 24 gewone baders, dan kan de leraar onder de gegeven voorwaarden als redder optreden voor de 28 leerlingen, terwijl de exploitant van het zwembad dient te voorzien in 1 redder voor de overige 24 baders. Het is duidelijk dat hieromtrent tussen de school en de zwembadexploitant zeer nauwkeurige afspraken gemaakt moeten worden.

4.2 In niet-overdekte circulatiebaden

In een niet-overdekt circulatiebad kan een leraar zijn lesgeefactiviteit **niet** combineren met de functie van redder of toezichthoudende persoon.

Dus als de leraar lesgeeft, dienen de voorschriften inzake redders en toezichthoudende personen nageleefd te worden ofwel door de exploitant, ofwel door een of meer extra personeelsleden van de school.

5 Overige bepalingen inzake het toezicht ¹³⁾

Onderstaande bepalingen gelden zowel voor redders die aangesteld zijn door de exploitant van het zwembad als voor personeelsleden van de school die als redder optreden voor de leerlingengroep die ze begeleiden.

De redders dienen steeds rechtstreeks en constant toezicht te houden, zich uitsluitend aan deze activiteit te wijden en zich permanent in de buurt van de kaden te bevinden.

Een afschrift van het brevet of het getuigschrift dat vereist is om de functie van redder uit te oefenen, ligt op de plaats van de exploitatie ter inzage van de toezichthoudende ambtenaar.

¹²⁾ Vlarem II, art. 5.32.9.2.2, § 3bis.

¹³⁾ Vlarem II, art. 5.32.9.2.2, § 3 (3°, 5°, 6°, 10° – 12°). Vlarem II, art. 5.32.9.3.2, § 3 (3°, 5°, 6°, 10° – 12°).

De redders worden minstens eenmaal per jaar geoefend in reddings- en reanimatietechnieken. Het getuigschrift van de meest recente bijscholing ligt op de plaats van de exploitatie ter inzage van de toezichthoudende ambtenaar. Bedoelde bijscholing moet erkend zijn door het BLOSO.

De redder kent de procedures die door de exploitant van het zwembad uitgewerkt zijn en die de werking onder normale omstandigheden en onder noodomstandigheden beschrijven. De redder beschikt over een kopie van deze documenten¹⁴⁾.

De redder is vertrouwd met het lokaal waar de eerste zorgen kunnen worden toegediend en met het aanwezige materiaal voor eerste hulp en reanimatie. De redder weet waar zich het dichtstbijzijnde telefoontoestel met een directe buitenlijn bevindt.

Elk overlijden of ernstig ongeval binnen het zwembadgebouw wordt binnen een termijn van 24 uur telefonisch of met telefax gemeld aan de milieupart of milieugezondheidskundige van de afdeling, bevoegd voor het toezicht op de volksgezondheid.

6 Aansprakelijkheden bij het toezicht

6.1 Burgerlijke aansprakelijkheid van het schoolbestuur en de betrokken personeelsleden

Wat de burgerlijke aansprakelijkheid van het schoolbestuur en de betrokken personeelsleden betreft, gelden voor het toezicht op leerlingen tijdens de zwemles dezelfde wettelijke bepalingen als in de gewone schoolcontext¹⁵⁾.

Bondig samengevat geldt het volgende.

- Het personeelslid (bijvoorbeeld een directielid) dat belast is met de *organisatie* van het toezicht op de leerlingen die zwemlessen volgen, is burgerlijk aansprakelijk voor zijn beslissingen ter zake (bijvoorbeeld hoeveel personeelsleden de leerlingen begeleiden en over welke kwalificaties ze dienen te beschikken)¹⁶⁾.
- Alle personeelsleden die de leerlingen vergezellen, zijn burgerlijk aansprakelijk voor het algemeen toezicht op deze leerlingen (onder meer inzake discipline en het berokkenen van schade aan derden)¹⁷⁾. De aanwezigheid van een redder en/of een toezichthoudende persoon die door de exploitant van het zwembad aangesteld is, ontslaat de begeleidende personeelsleden geenszins van deze aansprakelijkheid. Beide instanties (redders en toezichthoudende personen enerzijds, begeleidende leerkrachten anderzijds) hebben hun specifieke taak en dienen elkaar aan te vullen¹⁸⁾.
- De personeelsleden die door de school aangesteld zijn als redder of toezichthoudende persoon tijdens de zwemles, zijn bovendien burgerlijk aansprakelijk voor de fouten die ze in die hoedanigheid maken¹⁹⁾.
- In elk van de voorgaande gevallen is het schoolbestuur als aansteller van het personeelslid burgerlijk aansprakelijk voor de fouten die het personeelslid maakt. Aldus komt een eventuele schadevergoeding

¹⁴⁾ Vlarem II, art. 5.32.9.2.2, § 1. Vlarem II, art. 5.32.9.3.2, § 3, 1.

¹⁵⁾ Mededeling M-VVKSO-2014-008 d.d. 16 januari 2014 betreffende aansprakelijkheden binnen onderwijs. Zie <http://ond.vvkso-ict.com/vvksosites/upload/2014/M-VVKSO-2014-008.pdf>.

¹⁶⁾ Burgerlijk Wetboek, art. 1382.

¹⁷⁾ Burgerlijk Wetboek, art. 1384, vierde lid.

¹⁸⁾ Rondzendbrief d.d. 24 april 1974 betreffende de verantwoordelijkheden van de begeleidende leerkrachten bij zwembadbezoeken. Zie <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=9249>.

¹⁹⁾ Burgerlijk Wetboek, art. 1384, vierde lid.

niet ten laste van het personeelslid dat een fout gemaakt heeft, maar wel van het schoolbestuur (of diens verzekeraar)²⁰⁾.

- Het schoolbestuur (of diens verzekeraar) kan proberen de aansprakelijkheid terug bij het personeelslid te leggen. Dat is enkel mogelijk indien het personeelslid ofwel een opzettelijke fout gemaakt heeft, ofwel een zware fout, ofwel een lichte fout die bij hem geregeld voorkomt²¹⁾. Voor deze gevallen dient het schoolbestuur echter een uitbreiding van de verzekeringspolis²²⁾ aangegaan te hebben, waardoor de schadevergoeding en de eventuele gerechtskosten ook dan niet ten laste van het personeelslid zouden vallen.

6.2 Schoolongevallen

Eventuele ongevallen die de leerlingen zouden overkomen in de zwemhal of onderweg onder begeleiding van de school, worden als schoolongevallen beschouwd²³⁾.

6.3 Arbeidsongevallen

De arbeidsongevallenwetgeving is steeds van toepassing op personeelsleden die toezicht uitoefenen tijdens schoolse activiteiten binnen of buiten de muren van de school. Dit geldt eveneens tijdens een bezoek aan het zwembad²⁴⁾.

---

²⁰⁾ Burgerlijk Wetboek, art. 1384, derde lid.

²¹⁾ Decreet van 27 maart 1991 betreffende de rechtspositie van sommige personeelsleden van het gesubsidieerd onderwijs en de gesubsidieerde centra voor leerlingenbegeleiding rechtspositie, art. 17bis/1.

²²⁾ Decreet rechtspositie, art. 17bis, § 2.

²³⁾ Rondzendbrief d.d. 24 april 1974 betreffende de verantwoordelijkheden van de begeleidende leerkrachten bij zwembadbezoeken.
Zie <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=9249>.

²⁴⁾ Rondzendbrief 13AC/IF/ONG.28.1 betreffende arbeidsongevallen, punt 1.3.1.1.
Zie <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=9142>.